

Forfatter: Paludan-Müller, Fr.

Titel: Udrag fra Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, III. Bind

Citation: Paludan-Müller, Fr.: "Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, III. Bind", i Paludan-Müller, Fr.: *Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, III. Bind*, udg. af CARL S. PETERSEN , 1909, s. 349. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-paludanm03-shoot-idm140319425380816/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Paludan-Müllers poetiske Skrifter i Udvalg, III. Bind

forhold som hos P.-M.; om P.-M. har kendt dette Sted, vides der imidlertid ikke det mindste om. Stedet findes hos Biskop Ambrosius af Milano († 397 e. Kr.).

I sin Kommentar til Davids 104de Salme siger Sanct Ambrosius i Anledning af Betragtninger over Dødsfrygt (Sct. Ambrosii Opera omnia, Köllnerudgaven 1616, I 409) følgende: „Angaaende Foragt for Døden tager jeg ikke da filosofiske Bøger frem, ikke heller de indiske Gymnosofister, af hvem fremfor andre Kalanus berømmes for sit Svar til Alexander, da denne bød ham følge sig: »Hvor kan du forlange, at jeg skal drage med til Grækenland som en Mand, der er Ros værdig, hvis jeg kan tvinges til at gøre, hvad jeg ikke vil?« I Sandhed, myndige Ord, men endnu mere et Sind, der viser Kærlighed til Frihed. Endvidere skrev Kalanus til Alexander: »Venner, der ikke engang i Drømme har set vore Gerninger, overtaler dig til at anvende Vold og Tvang mod Indernes Vismænd. Legemerna kan du slaae fra Sted til Sted: Sjælen kan du ikke mere tvinge til at gøre, hvad den ikke vil, end du kan tvinge Stene og Træer til at tale. Dø volder levende Væsner størst Smerte og Fordernv: vi er bævende over den, ti vi brænder os selv levende. Der existerer ikke den Konge eller Fyrste, der ved Tortur kan tvinge os til at handle mod vort Fortsæt; vi ligner ikke Grækernes Vismænd, som lægger Vind paa Ord i Stedet for Handling for at opnaa Berømmelse. For os er Handling det samme som Ord og Ord som Handling: vi handler hurtigt, og vi taler lidt — i Dyden finder vi Frihedens Lykke.«

Hvorledes nu end P.-M. er kommet ind paa Kalanusskikkelsen, er det i hvert Fald sikkert, at med Hensyn til alt det Indiske har Bohlens ovt. nævnte Bog været hans Hovedkilde. Dette har allerede Samtiden erkendt (se Chr. K. F. Molbechs udf. anførte Brev). I den har han fundet de kulturhistoriske Træk, han lejlighedsvis indfletter, Oplysninger om Indernes Religion og Kultus, Redegørelse for deres filosofiske Verdensbetragtning o. s. v.; de nærmere Enkeltheder vil Anm. gøre Rede for, uden dog at kunne udtømme Stoffet; man maa selv gaa til Bohlens Bog.¹⁾

Samtidens Dom. Kjøbenhavnsposten, 1854, No. 126: „Vistnok er Kalanus en ideel Skikkelse; den dybe Alvor, hvortil han er besjælet, idet Sandheden ikke blot er ham en Lære, men et Liv, vækker vor Beundring; men paa den anden Side ligger Ensidigheden i denne Opgiven af al jordisk Stræben, i denna indiske Askese, klar for Dagen. Vi kunne ikke tilkjende Kalanus Palmen, thi han fælder ligesaa vel under Dommen som Alexander; de repræsentere hver sin Side af Ideen. Ogsaa Alexander, den kjække Verdenserobrer, den begavede Herskermand, staaer i Forhold til det Ideelle og vækker Interesse. Man kan derfor ikke finde det berettiget, at Digtet blot gaar ud paa Kalanus's Forherligelse; den græske Livsanskuelse burde ikke have været stillet i Skygge; det burde være kommet til et Gjennembrud: Kalanus burde være standset paa sin Vei til Haaret og have indsoet sin Vildfarelse, Alexander burde ikke have givet ham Tilladelse til at følge sin, fra en Grækers Standpunkt afsindige Lyst — kort sagt, paa en eller anden Maade maatte en poetisk Forsoning have været bragt tilveie, medens nu begge Livsanskuelser blive staaende i deres Ensidighed, uden at forklæres. Men anerkjendes maa det, at Kalanus fremtræder i sin Ensidighed som en skjøn og adæl Skikkelse, og Forf. har saaledes opnaaet sin Hensigt; navnlig ved Gæstebudet seer man ret ansæelig Forskjellen imellem den indiske, asketiske Alvor og den græske Sandselighed“. — Flyve-Posten, 1854, No. 128: „Kalanus er i det Hele den Hovedperson, der mest af Alle fængsler Interessen, en klart og smukt udført

¹⁾ 1845 udkom Martin Hammerichs Oversættelse af den indiske Digter Kalidasa's højt beundrede og meget omtalte Skuespil 'Sakuntala'. Skulde det være dette Værk, der først har vakt P.-M.'s Interesse for Indien og faaet ham til at anskaffe sig Bohlens Bog? 1861 tilegnede P.-M. sine 'Nye Digte' til M. Hammerich, 'Frembringeren af skjønns Værker'; kan han ved dette Udtryk have tænkt paa andet end Oversættelsen af 'Sakuntala'?